

hivatalos megrendelésre készített alkotásai nem állták ki az idő próbáját. De számos tantványában tovább élt plasztikai elképzelése.

A miskolci Görgey-mellszobor is abba a „kupolisztikus” megfogalmazású művek sorába illeszkedik, ahol a nagy, erőteljes, letisztult formák mintegy szétfeszítik az anyagot. A szobrász megtalálta a Görgeyhez méltó kifejezést. Erről a markáns férfiról már elhihető, hogy a nemzet sorsát harctéren eldönteni képes logikával, erővel és eréllyel bír, s ha kell diktátor, aki átlátva a reménytelen helyzetet a romantikus életérzésen felülkerekedik, és megadással menti meg hazáját.

E szoborportré előzménye közül ki kell emelni Telcs Ede (1872–1948) megindítóan kifejező profildomborművét. De Telcs már nem a reálpolitikust, hanem az árulás vádjával szembesülő s azt megélni képes ember igazságát fogalmazta meg. Kisfaludi Strobl Zsigmond márványportréja a régmúlt dicsőségét újraélő idős embert mutatja. Sidló szobra már egészen más. Ő ereje teljében, a történelem adta teher egész felelősségével ruhazza fel a főparancsnokot. Mindazért amiért tisztelhető Görgey, Sidló megfogalmazni is képes volt. Ennek ellenére még mindig az az érzésünk, hogy nem sikerült egy elfogadható Görgey-ikonográfiát alkotni, s az csak részben a művészi hiányosság, inkább a változó korok megítéltetésének következménye. Hiába készült el 1934-re Sidló szobra, a leleplezésre országos rendezvényt szerveztek, azt végül is hallgatás övezte, regionális üggyé vált. Most az 1997. november 7-ei újraavatás ismét felhívta a figyelmet arra, hogy nem csupán a hős rehabilitálására, hanem azon meggyőződéses művészek újraértékelésére is szükség van, akik mint például Holló Barnabás, ifj. Vastagh György, Lux Elek, vagy Sidló Ferenc ikonográfiához vezető művészi invencióval rendelkeztek.

Nem söpörhetők le a művészek azon rágalmakkal a művészettörténet-írás lapjairól, hogy „hivatalos művészként” kiszolgálták koruk uralkodó elitjét. Hiszen itt vannak az élő kortárs szobrászaink, akik ugyanezt tették a közelmúltban mindannyiunk tudtával és hallgatólagos egyetértésével, mert ez a hatalom természete. Ha demokrácia van, akkor az őket megillető tolerancia illesse meg azokat is, akik egy-két generációval előbb tették ezt, kiváltképp akkor, ha fel mertek vállalni és meg tudtak oldani egy feladatot úgy, mint ahogyan Sidló a miskolci Görgey-szobor esetében tette.

Görgey István, a hős szeretett testvére rehabilitálására megírt háromkötetes könyvében (1885–1888) így ír: „Görgey ügye végleg tisztázva van, de nincs kellően rendezve.”²⁵ S történt azóta változás?

IST ES MÖGLICH, EINE AUSGEBILDETE GÖRGEY-ICONOGRAPHIE ZU HABEN?

Artúr Görgey, dem erfolgreichsten General des ungarischen Freiheitskampfes um 1848–49 wurde auch jene schwere und viel diskutierte Aufgabe zuteil, vor der erkannten österreich-russischen Übermacht die Waffen niederzulegen. Wegen dieser Tat ist seine historische Rolle bis zum heutigen Tag umstritten: ein Held oder ein Verräter- und so bewegen sich seine künstlerischen Abbildungen auch zwischen diesen beiden Extremen.

²⁵ *Görgey István: 1848-49-ből címmel 1885–1888 között megjelent 3 kötetes könyve alapján.*

Seine authentischen Gesichtszüge werden an daguerreotypischen Aufnahmen bewahrt. Er hatte sanfte Züge, so konnte sich nur schwer eine nicht mehr biedermeierhafte klassizistische Darstellung über ihn herausbilden. Auf Gruppenbildern war er durch seine ständig getragene Brille erkennbar, die fast zu solch einem Attribut von ihm wurde, wie der Vollbart von Lajos Kossuth, (der übrigens auch nach ihm benannt wurde) und wie auch der Generalhut von József Bem. Auf den Gemälden, die seine ruhmreichen Schlachten verewigen, ist er – der Geschichte treu – an seinem roten Dolman und an seinem in der Hand geschwenkten Federhut zu erkennen. An seinem „offiziellen“ General- und später seinem siegreichen Kriegsminister-Porträt ist er barhäuptig, auch mit Brille, doch bereits mit seinem Degen um den Leib gegürtet zu sehen, und er stemmt zufrieden seine rechte Hand in die Hüfte. Dies ist die einzige Geste, die bereits etwas auf den energischen Soldat hinweist.

Görgey (1818-1916) wurde ein mit menschlicher Würde erlebtes langes Leben beschert. Nach der Waffenniederlegung sind verleumderische Spottbilder über ihn gemacht worden, doch kamen dann diese Angriffe um ihn zu Ruhe, und die zeitgenössischen Künstler verehrten ihn als den letzten überlebenden Helden und fühlten sich fast verpflichtet, ihn zu verewigen. (Alajos Strobl 1881, Barnabás Holló 1898, Fülöp László 1901)

In den vergangenen 150 Jahren gab es Perioden, in denen die gerade aktuelle Politik durch ein neu erstelltes Görgey-Monument ihre eigene Konzeption unterstützte. Auch die ikonographische Herausbildung seines Bildnisses ist in diese Zeit zu legen, in der nicht mehr die Ähnlichkeit, sondern viel mehr die Festhaltung der Idee in den Vordergrund des Kunstwerkes rückt.

Auf Aufforderung des Miskolcer Infanterieregiments im Jahre 1934 setzte Ferenc Sidló (1882–1953) das erste in der Reihe der Görgey-Denkmäler an öffentlichen Plätzen. Die Aktualität der Schaffung des kostspieligen Werkes lieferte die unsichere Lage der durch den Trianoner Beschluß abgetrennten Gebiete. Noch im gleichen Jahr wurde die Reiterstatue von Görgey in der Budaer Burg aufgestellt, die von György Vastagh angefertigt wurde. Doch den festen Charakter beschwörenden monumentalen Denkmälern war nach dem zweiten Weltkrieg die neue Geschichtsauffassung nicht hold, so verschwanden sie von den Plätzen der Öffentlichkeit. Restauriert (bzw. rekonstruiert) wurde im November 1997 in Miskolc ihrem ursprünglichen Platz nahe, doch bereits dem Portikus unseres Museums angepaßt, jene Büste aufgestellt, an der sich all das widerspiegelt, wofür der Dargestellte verehrt werden kann. Trotz dessen haben wir immer noch das Gefühl, daß es nicht gelungen ist, eine akzeptable Görgey-Ikonographie zu schaffen, und dies ist nur zum Teil eine künstlerische Mangelhaftigkeit, eher die Folge der sich ändernden Beurteilungen der Zeiten.

Gertrud Goda